

Nová škola ve Střelicích oslavila 70. let

V letošním únoru uplynulo 70 let od zahájení vyučování ve střelické Nové škole. Pojdme si připomenout, jak to celé s chozením do školy ve Střelicích začalo a jak to vypadá dnes.

Škola v 17.– 19. století (za Rakouska a Rakousko-Uherska)

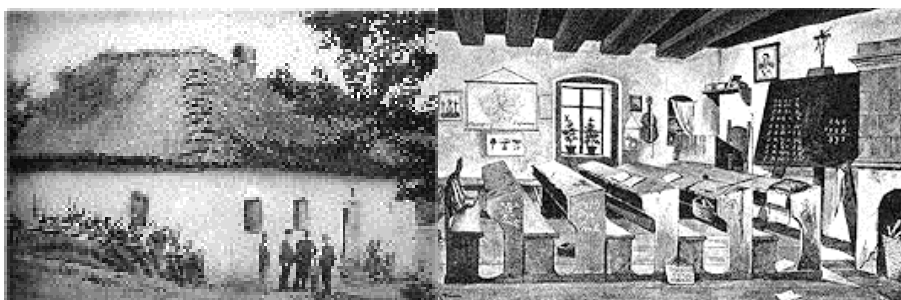
V Rakouské a později Rakousko-uherské monarchii, jejíž jsme byli dlouho součástí, položila základy školní docházky Marie Terezie (1717-1780) rokem 1774 díky Felbigerově „Všeobecnému školnímu řádu“, který s obměnami platil téměř 100 let. Znamenal zavedení základních pravidel pro vzdělávání a též vydání nového slabikáře, který roku 1775 dostal český překlad.

Ve vesnicích jako byly Střelice to znamenalo pro církev, šlechtice a obce povinnost založení tzv. triviální školy pro děti 6–12 let, kde dozor vykonával místní farář. V takové škole se vyučovalo čtení, psaní, počítání, náboženství, základy hospodaření a průmyslu. V archivech se dočteme, že v roce 1863 se nacházelo na Moravě v 874 katolických farních kuraciích (nejnižších církevních jednotkách) celkem 1 676 katolických národních škol. V těchto uvedených školách se vyučovalo ve 473 německém jazykem, v 1 117 školách jazykem českým a v 86 jazykem českým i německým.

*Posléze tzv. Základní říšský školský zákon z roku 1869 zavedl pětileté **obecné** školy a navazující tříleté školy **měšťanské**; zakladateli škol se tehdy stal stát a obce, čímž došlo ke snížení vlivu církve. V roce 1870 byly zrušeny tělesné tresty.*

Jak to byl ve Střelicích

V oblasti školní docházky byly Střelice dosti pokrokové, jak dokládá Kronika „Paměti školy obecné ve Střelicích“ uvádějící, že děti ve Střelicích se vyučovaly již před panováním Marie Terezie – už v roce **1642** se tu vyučovalo v malém domku v jedné učebně. Dále se v Pamětech píše, že r. 1819 byla postavena nákladem moravsko-slezského náboženského fondu nová budova „z tvrdého materiálu, břídlíky kryta a pozůstávala ze dvou světnic ... totiž účirny a obydlí pro učitele“.

Fotografie první budovy školy ve Střelicích z roku 1895

a jak to v ní mohlo vypadat

V r. 1872 byla střelická škola rozšířena na dvojtřídní, trojtřídní byla otevřena ve školním roce 1888/89. Zápisy v Kronice přinášejí informace o častém střídání učitelů; nebylo vzácností, že na škole zůstal pro 2-3 třídy jen nadučitel sám, vyučoval potom polodenně až do příchodu další síly. Od roku 1892 jsou uváděny ve školních pamětech také počty žáků zdejší trojtřídní školy. Obvykle jsou vyšší než 200 žáků

z nichž školu navštěvuje asi 85–90 % žáků. Je běžné, že počty dětí ve třídách přesahují 60 žáků. Ve školním roce 1904/05 byla ve III. třídě zapsána 104 dívka.

Jak se říká, o peníze jde až na první místě. Jak si tehdy střelická škola získávala prostředky na rozvoj? Při různých příležitostech, např. pohřeb kněze či primice zdejšího rodáka, se mezi školní mládeží konaly dobročinné sbírky, jejichž výtěžek patřil škole. Zajímavá zpráva ze školní Kroniky je z r. 1898: na návrh místní školní rady byl požádán zemský výbor, aby „*obci povoleno bylo na více let vybírat 15% přírážku ke všem přímým daním, jakož i přírážku z výčepu piva a lihovin všeho druhu*“. Návrh byl přijat a výnos těchto přírážek věnuje obec na zařízení školních místností.

V březnu 1901 je v Kronice školy zaznamenána návštěva Dr. Emila Holuba (1847-1902). Přednášel zde o svých cestách do Afriky. Při té příležitosti daroval škole vzácné přírodniny, které obohatily skrovný inventář učebních pomůcek.

Zvyšující se počet dětí vedl tehdejší představenstvo obce k rozhodnutí postavit novou moderní školu. 8. května 1905 se počalo stavět. Bylo vybráno místo uprostřed tehdejší vesnice. Už 9. září 1906 byla budova – poschodová, čtyřtřídní, budovaná tak, aby se dala rozšířit na šestitřídní – odevzdána svému účelu. Tato budova č. p. 116 sloužila základní škole přes 100 let, postupně zde byly kromě tříd obecné, základní, mateřské školy, LŠU i obecní knihovna a po generální rekonstrukci realizované obcí Střelice a

ukončené v roce 2015 zde zůstala jen ZUŠ spolu s obecní knihovnou.

Od r. 1908 ve „staré“ škole bylo vyučováno ve 4 třídách. O tři roky později se začíná každoročně slavit (obvykle v prosinci) dětský den, při kterém jsou konány sbírky na chudé a opuštěné děti.

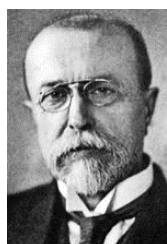
8. 9. 1909 prožívaly Střelice a s nimi i škola významný den – na střelickém nádraží vystoupili z vlaku cestou do Velkého Meziříčí císař František Josef I.

1918-1945: škola za samostatné republiky a Protektorátu Čechy a Morava

V pěti třídách začala škola pracovat ve školním roce 1919/20. Třebaže se počty dětí snížily, stále přesahovaly 40 ve třídě, ale i přes 50 žáků nebylo nic výjimečného. V r. 1920 jsou poprvé vzpomenuity narozeniny J. A. Komenského a žáci se dozvěděli o jeho významu pro český národ a školství.

Dvakrát měli Střeličtí občané možnost setkat se s prvním československým prezidentem T. G. Masarykem. Tato mimořádná událost byla vždy velmi pečlivě připravena, uvítání bylo velmi slavnostní, památkou je i podpis hlavy státu do školní kroniky. Poprvé jej vítali 11. 6. 1928 na Veselce (Troubsko), navštívil tenkrát jubilejní výstavu v Brně. Na střelickém nádraží na několik minut vystoupil z vlaku a pozdravil se se zástupy občanů i školním žactvem o rok později – 21. 6. 1929.

První záznamy o stravování chudých dětí ve škole jsou z roku 1935/36. Děti bývali dvakrát týdně poděleny čtvrt litrem mléka a houskou. Později bylo stravování rozšířeno na vaření polévky. Potraviny se získávaly jednak sbírkami mezi rodiči, jednak pěstováním brambor a zeleniny na pozemku, který byl škole přidělen. Kromě vlastních školních výpěstků se potraviny zajišťovaly dary od obyvatelstva. Toto stravování bylo zabezpečováno i v letech 1939-1945, kdy měly Střelice už školu obecnou i měšťanskou.

Škola po druhé světové válce (1945-1960)

Po osvobození Střelic bylo třeba opravit budovu školy, neboť byla v dubnu 1945 zasažena a zčásti poškozena. Vyučování přerušené od 15. 4. 1945 dočasně probíhalo v náhradních objektech od 1. 6. 1945. První poválečná léta se o budovu dělila obecná škola se školou měšťanskou a ukazovalo se, že její prostory přestávaly stačit potřebám. Dne 25. září 1948 byl slavnostně položen základní kámen nové školní budovy, situované na mírné terénní vyvýšenině jižně od Sokolovny. Současně byla zahájena také stavba budovy učitelských bytů. Do konce roku 1948 dokončili budovu v hrubé stavbě, potom se však v práci na ní pro přechodný nedostatek finančních prostředků téměř dva roky nepracovalo. Byla tedy dostavěna až na sklonku roku 1951. Školní vyučování v ní bylo zahájeno **1. února 1952**. V témže roce dochází ke sloučení dosavadní obecné a měšťanské školy v jednotnou osmiletou střední školu.

Nová škola a učitelská bytovka ve svých počátcích

Zatímco do prvních pěti ročníků chodily pouze děti ze Střelic, její tři nejvyšší ročníky navštěvovali také žáci z okolních obcí: Nebovid, Omic, Popůvek, Radostic a Troubska. Z tohoto školního obvodu byly sice v r. 1953 vypuštěny Nebovidy současně sem však přešli žáci ze Žebětína a Bosonoh. Ve školním roce 1952/53 měla škola v 15 třídách celkem 542 žáků a vyučovalo na ní 18 učitelů.

Období 1960-1989

*V roce 1960 byla základní školní docházka prodloužena na 9 let. Základní škola se tehdy (na rozdíl od osmiletých škol) nazývala základní devítiletá škola – **ZDŠ**. Devátá třída však byla postupně zrušena mezi léty 1976–1984, čímž došlo ke zkrácení výuky na základní škole na 8 ročníků. Povinná školní docházka byla přitom prodloužena na 10 let, tedy každý absolvent základní školy musel pokračovat ve studiu na gymnáziu, střední odborné škole nebo středním odborném učilišti.*

Po roce 1970 došlo ve střelickém školství k několika změnám. Školní obvod se zmenšil o Bosonohy a Žebětín, dočasně i Radostice. Počet tříd proto poklesl o 5, a tím i počet žáků o 150. Školu navštěvovalo 438 dětí, učitelský sbor byl dvacetičlenný včetně ředitele a jeho zástupce. Školní družina měla 2 třídy a vedly ji dvě vychovatelky. Postupně se přistupovalo k budování odborných pracoven, zlepšovalo se vybavení učeben a kabinetů. V r. 1974 se provedla rozsáhlá přestavba školní jídelny a kuchyně.

Se značným vypětím pracovali učitelé v době generální opravy elektroinstalace v nové budově, která probíhala v letech 1984-85. Tehdy se podařilo zahájit včas nový školní rok jen díky tomu, že všichni učitelé v posledním srpnovém týdnu vyměnili přípravné práce vlastní pedagogické činnosti za čistící náradí, zednické lžice a jiné nástroje a obětavě pomáhali dodělávat odborné i náročné úklidové práce.

Proměny školy po roce 1989: Rekonstrukce školy a vybudování Velké tělocvičny

Po Sametové revoluci v roce 1989 jsme se rozloučili se soudruhy učiteli a soudružkami učitelkami, ze kterých se opět stali pan učitel a paní učitelka. K dalším změnám došlo v roce 1990, kdy byla povinná desetiletá školní docházka zkrácena na 9 let a na základních školách zavedena zpět devátá třída, nejprve nepovinná, od roku 1995 povinná.

Proměňoval se i vzhled střelické Nové školy: v roce 1992 se prováděla přestavba západního křídla školy pro I. stupeň, v roce 2002 se přestavovala školní kuchyně. Dosti významnou změnu pro střelické školství znamenal rok 2005, kdy se zřizovatelem školy stala obec Střelice, základní škola se v roce 2006 sloučila se školou mateřskou a dostala nový název: „Základní škola a Mateřská škola Střelice, okres Brno-venkov, příspěvková organizace, Komenského 2/585, Střelice 664 47“. S těmito legislativními změnami podle nového Školského zákona 561/2004 Sb. došlo v roce 2006 i k vytvoření šestičlenné Školské rady, ve které jsou zástupci rodičů, obce i učitelů.

O důležitosti, kterou přikládala a přikládá obec Střelice místnímu školství, vypovídá to, že v této době, kdy starostou byl Mgr. Jindřich Mareš, došlo k výměně oken, zateplení budovy školy (14,7 mil. Kč přispěl stát a 1,1 mil. Kč přispěla obec). Následně byla za 24,1 mil. Kč (se státní dotací 14,6 mil. Kč) vybudována a 22.9.2007 slavnostně otevřena nová školní tělocvična za účasti tehdejšího střelického starosty RNDr. Ludka Sklenáře.

S nástupem nové ředitelky Mgr. Heleny Fialové v roce 2012, která našla silnou podporu v současném starostovi naší obce PaedDr. Zdeňku Ondráškovi, dochází k dalšímu nevídanému rozvoji Nové školy, posuďte sami: ve šk. r. 2012/13 obec financovala nový interiér učeben fyziky a chemie a kompletní výměnu elektroinstalace, přestavbu domku u školy na školní družinu, rekonstrukci školních šaten; po té byla také vyměněna a zateplena střecha velké školní tělocvičny.

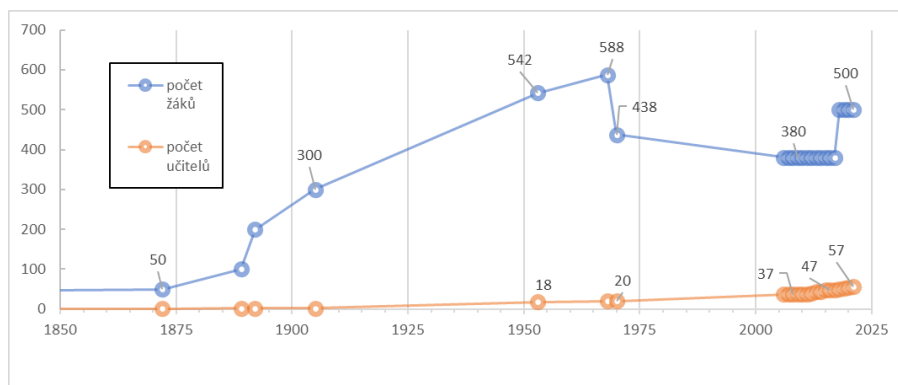
Proměna Nové školy v letech 2006-2014

Dále obec Střelice v období 2014–2015 zrekonstruovala plochu školního hřiště u základní školy s finanční podporou operačního programu EU (ROP NUTS II Jihovýchod) ve výši 5,63 mil Kč. Díky další podpoře EU v rámci Integrovaného regionálního operačního programu se v letech 2018–2019 provedla také Rekonstrukce učebny informatiky za 2,87 mil. Kč. Do školních tříd bylo průběžně od roku 2017 z různých dotačních výzev pořízeno 16 interaktivních tabulí.

Co se týče počtu žáků, od roku 2018 střelickou základní školu navštěvuje 500 žáků převážně ze Střelice, ale i z Prštice, Radostic, Omic a Troubska.

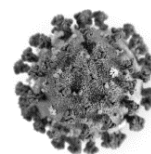
Vybudovaná velká tělocvična základní školy a přilehlý sportovní areál

Graf ukazuje časový vývoj počtu a žáků a učitelů základní školy (v 19. století se jedná jen o odhady)

covid-19

Školní roky 2020/2021 a 2021/2022 byly značně poznamenány epidemií covid-19. V době lock-downu od 11.3.2020 byla škola zcela zavřena a vyučování probíhalo převážně prostřednictvím obrazovek počítačů. Toto období, a hlavně jeho začátek, bylo velmi náročné pro pedagogy, žáky i rodiče a vlastně celou společnost. Všichni jsme řešili zcela nové a neobvyklé situace. Školní výuka s pravidelným testováním (a karanténami) probíhala ještě i v prvním pololetí školního roku 2021/2022.

Na závěr tohoto historického vzpomínání uvádím seznam ředitelů, kteří vedli střelickou Novou školu: Jaroslav Chlumecký 1952-1953, Jan Hemala 1953-1958, Václav Sojka 1958-1962, Jaromír Havránek 1962-1973, Michal Nováček 1973-1982, Milena Řezníčková 1982-1990, Vladimír Urbanec 1990-2012, Helena Fialová 2012-dosud.

Zdroje

Paměti školy obecné ve Střelicích

S. Pavlík a kolektiv autorů: Střelice – stručná kronika obce a lidu, 1848-1978. MNV Střelice, 1979.

zsms.streliceubrna.cz/vyrocní-zpravy

zsms.streliceubrna.cz/historie-zakladni-skoly

www.streliceubrna.cz

cs.wikipedia.org

www.fotohistorie.cz

doc. RNDr. Jiří Pazourek, PhD.
bývalý předseda Školské rady